

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2016. gada 21. jūlijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Uldis Ķinis, tiesneši Kaspars Balodis un Daiga Rezevska,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 102/2016), kuru iesniegusi SIA [L], SIA [D], SIA [A] un SIA [G] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5. un 6. pantu (turpmāk kopā – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam un spēkā neesošu no 2016. gada 1. janvāra;

1.2. noteikt aizklātu tiesas sēdi un ierobežotas pieejamības informācijas statusu lietas materiāliem.

2. Solidaritātes nodokļa likuma 3. pants noteic: „Nodokļa objekts ir ienākums, kas noteikts likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14. un 20.² pantā un pārsniedz attiecīgajam kalendāra gadam noteikto valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta (turpmāk – obligāto iemaksu objekts) maksimālo apmēru”.

Saskaņā ar Solidaritātes nodokļa likuma 5. pantu nodokļa maksātāji ir darba devēji, darba ņēmēji, iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja ārvalstnieka, ārvalstu darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka – un pašnodarbinātie, kuri pakļauti valsts sociālajai

apdrošināšanai un kuru ienākumi taksācijas periodā pārsniedz saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru.

Savukārt Solidaritātes nodokļa likuma 6. pants noteic, ka nodokļa likme atbilst obligāto iemaksu likmei, kas noteikta saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 18. pantu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma noteiktās prasības.

6. Konstitucionālajai sūdzībai jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka „konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai”. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot apgalvojumu, ka ir aizskartas tieši pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības. Minētā tiesību norma ir skatāma kopsakarā ar Satversmes tiesas likuma

18. panta pirmās daļas 4. punktu, atbilstoši kuram pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums.

6.1. Saskaņā ar Solidaritātes nodokļa likuma 5. pantu solidaritātes nodokļa maksātāji ir darba devēji, kuri nodarbina vismaz vienu tādu darba ņēmēju, kurš ir pakļauts valsts sociālajai apdrošināšanai un kura ienākumi taksācijas periodā pārsniedz saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru.

Pieteikumu Nr. 102/2016 ir iesnieguši vairāki darba devēji. Minētajā pieteikumā ietverts pamatojums tam, ka divu darba devēju – SIA [D] un SIA [A] vismaz viena nodarbinātā darba ņēmēja ienākumi taksācijas periodā pārsniedz saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru un tādēļ saskaņā ar apstrīdētā likuma 5. pantu minētajiem Pieteikuma iesniedzējiem ir radies pienākums maksāt solidaritātes nodokli.

Līdz ar to pieteikums Nr. 102/216 attiecībā uz SIA [D] un SIA [A] atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.2. Attiecībā uz SIA [L] un SIA [G] pieteikumā šāds pamatojums nav ietverts. Pieteikumā norādīts, ka minēto sabiedrību pamattiesību aizskārums sagaidāms nākotnē, proti, brīdī, kad tām radīsies pienākums maksāt solidaritātes nodokli.

Satversmes tiesas praksē ir pausta atziņa, ka pamattiesību aizskārums var būt arī nākotnē sagaidāms. Tas nozīmē, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētās normas piemērošana varētu radīt nelabvēlīgas sekas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12.1. punktu*). Proti, nākotnē sagaidāma aizskāruma gadījumā ir skaidri redzams, ka tas personai agrāk vai vēlāk, bet noteikti radīsies (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 23. punktu*).

Apstrīdēto normu piemērošana ir atkarīga no tā, vai darba ņēmēja ienākumi taksācijas periodā pārsniedz saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru. Tādējādi nav pamata atzīt, ka SIA [L] un SIA [G] iespējamaais pamattiesību aizskārums nākotnē noteikti radīsies.

Līdz ar to pieteikums Nr. 102/216 daļā, kuru iesniegusi SIA [L] un SIA [G] neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa nosaka, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt minētās tiesības ar

vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav. Savukārt 19.² panta sestās daļas 2. punkts prasa pieteikumā pamatot, ka ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi vai arī tādu nav.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējiem nav iespēju aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums paredz: ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no pamattiesību aizskāruma brīža, proti, no brīža, kad katram no Pieteikuma iesniedzējiem ir radies pienākums maksāt solidaritātes nodokli. Pieteikumā ir ietverts pamatojums tam, ka SIA [D] un SIA [A] nodarbināto darba ņēmēju ienākumi pieteikuma iesniegšanas brīdī pārsniedza 48 600 *eiro* un tādēļ viņiem ir radies pienākums maksāt solidaritātes nodokli.

No pieteikuma izriet, ka pieteikums ir iesniegts Satversmes tiesas likumā noteiktajā termiņā.

Līdz ar to minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots un pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturtās daļas otrā teikuma prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato apstrīdētās normas neatbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota konkrētās apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajām augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

8.1. Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 105. pantam.

Lai noskaidrotu, vai ar apstrīdētajām normām noteiktais Pieteikumu iesniedzēju īpašuma tiesību ierobežojums ir attaisnojams, Satversmes tiesai ir jāizvērtē: 1) vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu; 2) vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis; 3) vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-01-03 secinājumu daļu*). Savukārt, izvērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, ir jānoskaidro: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb

vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 23. punktu*).

8.2. Pieteikuma iesniedzēji neapšaubu to, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu. Tomēr Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētajās normās noteiktajam Satversmes 105. panta pamattiesību ierobežojumam nav leģitīma mērķa.

Pamatojot to, vai apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka likumdevēja lietotie līdzekļi nav piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai un leģitīmo mērķi varot sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Pēc Pieteikuma iesniedzēju domām, personas tiesības un likumiskās intereses tiktu ierobežotas mazāk, atceļot valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru. Tādā gadījumā, atšķirībā no solidaritātes nodokļa, darba devēja un darba ņēmēja veiktās obligātās iemaksas pilnībā tiktu novirzītas darba ņēmēja sociālajai apdrošināšanai. Vienlaikus Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka, atceļot valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, izmaksu ziņā Pieteikuma iesniedzēju pamattiesības tiktu ierobežotas tādā pašā apmērā, kā tās šobrīd ierobežo apstrīdētais likums. Tādējādi pieteikumā ietvertā juridiskā argumentācija tam, ka pastāv personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojoši līdzekļi, ir pretrunīga.

Tāpat pieteikumā pausts uzskats, ka leģitīmo mērķi varot sasniegt, arī palielinot iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi personām, kurām ir augsti ienākumi. Taču pieteikumā nav pamatots, kāpēc Pieteikuma iesniedzēju norādītais līdzeklis uzskatāms par saudzējošāku pamattiesību ierobežošanas līdzekli.

8.3. Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka nodokļu tiesību jomā, īpaši tad, kad tiek analizēts, vai nepastāv saudzējošāki līdzekļi leģitīmā mērķa sasniegšanai, Satversmes tiesai jāievēro izvērtējuma robežas, ko nosaka nodokļu tiesību daba (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2010-70-01 16. punktu un 2015. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2014-11-0103 25.2. punktu*).

Pārbaudot pamattiesību ierobežošanas tiesiskumu nodokļu lietās, Satversmes tiesa vērtē galvenokārt to, vai nodokļa maksājums nav nesamērīgs slogs adresātam. Izvērtējot, vai nodokļa maksājums nav nesamērīgs slogs adresātam, citstarp jāapsver tas, vai piemērotais nodoklis pēc sava rakstura nav konfiscējošs (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2014-11-0103 20.punktu*). Pieteikumā nav ietverts juridiskais pamatojums tam, vai labums, ko sabiedrība iegūst no apstrīdēto normu pieņemšanas, nav lielāks par Pieteikuma iesniedzēju pamattiesībām nodarīto kaitējumu. Citstarp pieteikumā nav pamatots arī tas, ka solidaritātes nodokļa piemērošana būtu

uzskatāma par nesamērīgu slogu Pieteikuma iesniedzējiem un tādējādi nodoklis pēc sava rakstura būtu uzskatāms par konfiscējošu.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

9. Pieteikuma iesniedzēji arī lūdz Satversmes tiesu izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums šajā daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5. un 6. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam” pēc pieteikuma, kuru iesniegusi SIA [D] un SIA [A] (pieteikums Nr. 102/2016).

2. Atteikties ierosināt lietu pēc SIA [L] un SIA [G] pieteikuma (pieteikums Nr. 102/2016).

3. Atteikties ierosināt lietu prasījuma daļā par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5. un 6. panta atbilstību Satversmes 105. pantam.

4. Atzīt, ka šā lēmuma 1.2. punktā norādīto Pieteikuma iesniedzēju lūgumu izlemšana nav Satversmes tiesas kolēģijas kompetencē.

5. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu – Latvijas Republikas Saeimu – līdz **2016. gada 21. septembrim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 2. kolēģijas priekšsēdētājs

U. Ķinis